

Doopsgezinden in de slavernij-economie en slavenhandel van de achttiende eeuw

Een verkennende inventarisatie

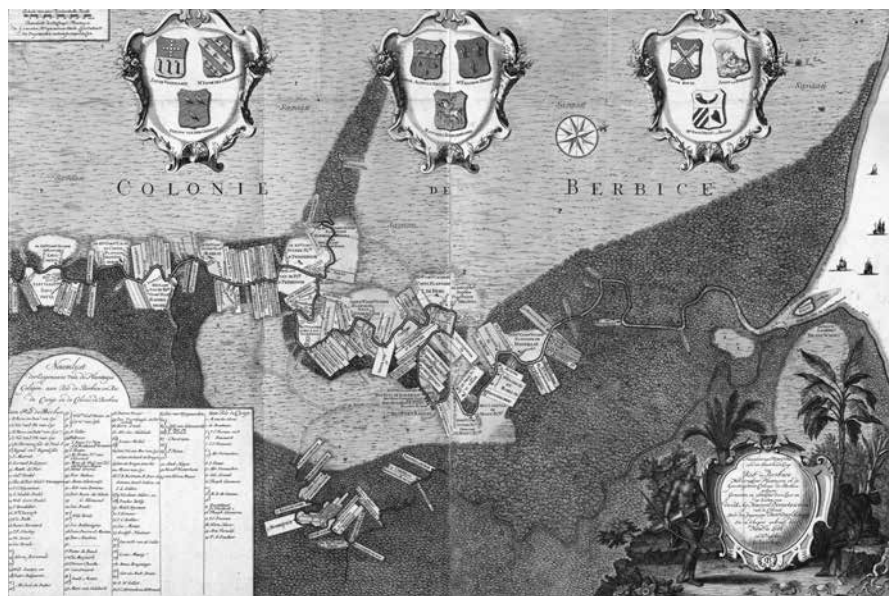
RUUD LAMBOUR

INLEIDING

De laatste jaren is er veel aandacht voor de geschiedenis van de plantageslavernij in de voormalige Nederlandse koloniën in de West. Hoe moorddadig het systeem was, kan een achttiende-eeuwse Nederlander niet zijn ontgaan. In de slavernijkolonie Berbice, nu een deel van Guyana even ten westen van Suriname, werd een in 1763 uitgebroken opstand van slaafgemaakten door een militair expeditiekorps uit Amsterdam bloedig neergeslagen.¹ De directe betrokkenheid van Amsterdamse doopsgezinden als financiers, ja zelfs bestuurders van deze beruchte kolonie is tot nu toe buiten beeld gebleven. Deze blinde vlek geldt ook voor de meeste andere vormen van belangrijke doopsgezinde participatie in de slavernij-economie. Zoals straks zal blijken is onlangs wel de rol onderzocht die het bankiershuis Hope & Co, waarvan de twee oudste firmanten doopsgezind waren, hierin als financier had. In dit artikel geef ik een samenvatting van het resultaat van mijn eigen onderzoek naar de betrokkenheid van Amsterdamse doopsgezinden in de achttiende eeuw bij de slavernij-economieën van Suriname, Berbice en het Caribisch gebied.²

THOMAS HOPE: SPIL IN DE VOC EN DE SLAVERNIJ-ECONOMIE

De Verenigde Oostindische Compagnie (VOC) en West-Indische Compagnie (WIC) werden door doopsgezinden ooit verfoeid als organisaties die niet alleen handel dreven maar ook oorlog voerden. In de achttiende eeuw blijkt het taboe op deze compagnieën in de Amsterdamse gemeente Bij 't Lam en De Toren (hierna: Lam en Toren) te zijn verdwenen.³ Hun lidmaat Thomas Hope (Rotterdam 1704-1779 Amsterdam) werd in 1750 benoemd tot representant van Prins en Erfstadhouder Willem IV als opperbewindhebber van

Jan Daniël Knapp, *Naukeurige plattegrond van den staat en den loop van Rio de Berbice. met derzelver plantagien in de geotrojeerde colonie de Berbice gelegen* (Amsterdam, Hendrik de Leth, 1742; RMA, NG-477).

de WIC, die zoals bekend was opgericht voor de handel in goud, ivoor en slaafgemaakten. Hij werd door de kerkenraad plechtig gefeliciteerd en kreeg een ereplaats aangeboden in de bank van afgegane diakenen.⁴ Zijn functie eindigde met het overlijden van Willem IV in 1751. Vervolgens werd Hope in 1752 lid van het College van Beëdigde Hoofdparticipanten van de Amsterdamse kamer van de VOC, dat de bewindhebbers in de vergadering van de Heren Zeventien adviseerde en controleerde. Tenslotte was hij van 1755 tot 1770 zelf bewindhebber van de Amsterdamse kamer van de VOC. Geen woord hierover in de notulen van de kerkenraad. Dat hij geen enkele tuchtmaatregel kreeg opgelegd, is wel begrijpelijk. Gezien de getalsmatige achteruitgang van doopsgezinden in de achttiende eeuw was het van het grootste belang om zo'n man van gewicht te vriend te houden.

Thomas Hope was oorspronkelijk actief in de goederenhandel: sinds 1726 met zijn doopsgezinde broer Archibald Hope (1698-1734) onder de firma Archibald & Thomas Hope en sinds 1734 met zijn doopsgezinde broer Adriaan Hope (1709-1781) onder de firma Thomas & Adriaan Hope, één van

de belangrijkste handelshuizen van Amsterdam. In de jaren 1740 was deze gevestigd in een huurhuis op Herengracht 106, waar de ongetrouwde Adriaan inwoonde bij Thomas en zijn vrouw.⁵ Voor het goederenvervoer over zee charterden zij niet alleen andermans schepen maar kochten zij in 1744 drie vierde parten in het fregatschip *De Hoop*, waarvan zij als grootaandeelhouders in de partenrederij ook de boekhouders waren.⁶

In 1746 verzonden de gebroeders Hope met dit schip een uiterst merkwaardige vracht naar Curaçao. Tot de lading die begin december 1746 in hun opdracht door de schipper aan de kooplieden Nicolaas Houtschilt & Zoon op Curaçao werd afgeleverd, behoorde behalve ongespecificeerde goederen ook een ‘neger’. Het voor hem verschuldigde vrachtgeld werd door Houtschilt & Zoon direct aan de schipper voldaan, terwijl het overige vrachtgeld niet werd uitbetaald. Het schip vertrok in februari 1747 van Curaçao zonder vracht naar Santo Domingo, waar het suiker en indigo innam, om vandaar de terugreis te aanvaarden. Over deze gebeurtenissen lieten de gebroeders Hope in 1751 de schipper een verklaring bij de notaris afleggen.⁷ Emy Maduro trekt in haar studie over Antillianen in Nederland de mijns inziens gerechtvaardigde conclusie dat de Hope’s een slaafgemaakte in huis hadden gehad die zij, mogelijk als vrij man, naar Curaçao hebben laten vertrekken.⁸ In de Republiek hebben voor langere of kortere tijd honderden slaafgemaakten gewoond, doorgaans als huisbediende of lakei, die regelmatig als exotisch statussymbool figureren in de portretten van hun meesters.

Sinds 1762 opereerden Adriaan en Thomas onder de firmanaam Hope & Co ook als bankiers, samen met Thomas’ zoon Jan of John Hope (1737-1784), die zich als volwassene gereformeerd liet dopen, en hun gereformeerde neef Henry Hope (1735-1811). Zij waren gevestigd op Keizersgracht 444-446 dat Thomas Hope in 1758 voor 83.000 gulden had gekocht. Hun bankiershuis vulde in de jaren 1770 een spilfunctie in de financiering van de plantage-economie. Hope & Co verstreekte leningen aan plantages in Suriname, Berbice en de Caribische koloniën, waarbij niet alleen de plantages maar ook de slaafgemaakten als onderpand dienden. Uit recent onderzoek, verricht in opdracht van ABN AMRO als rechtsopvolger van Hope & Co, blijkt dat 35 plantages, inclusief ruim 4500 slaafgemaakten, gelijktijdig onderpand waren voor een lening. Van minstens twee van de door hen beleende plantages en de daarop wonende slaafgemaakten verkreeg Hope & Co het rechtstreekse eigendom.⁹ De onderzoekers kwamen tot de conclusie dat minstens een kwart van de opbrengsten van Hope & Co voortkwam uit slavernijgerelateerde activiteiten. Een ander kwart van de winst werd behaald met de handel in VOC-aandelen.

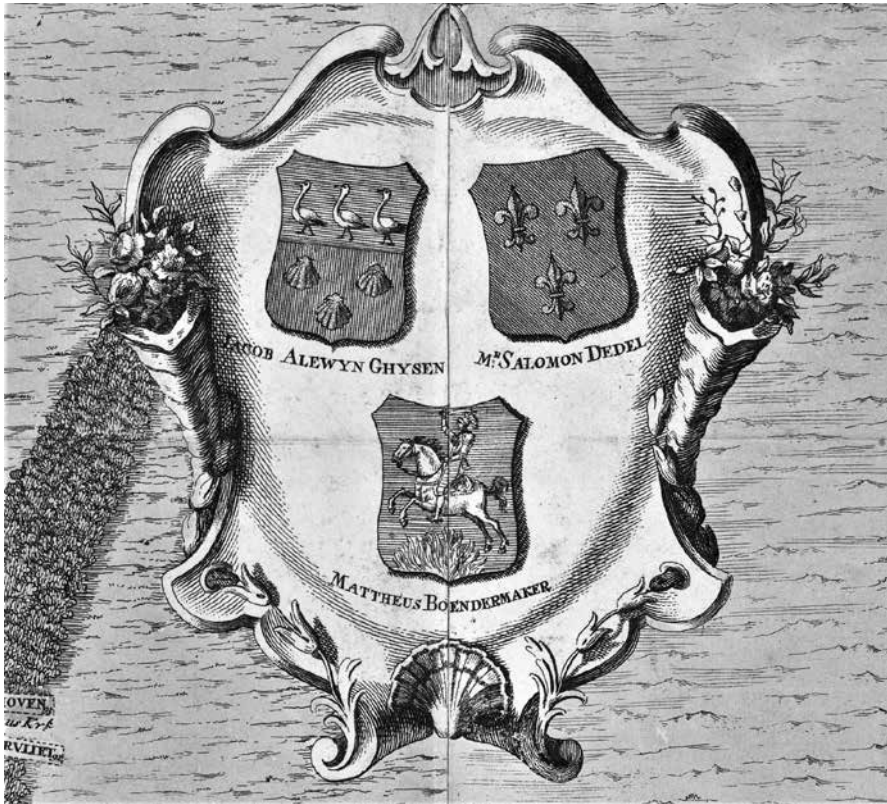
ANDERE DOOPSGEZINDE PARTICIPANTEN
IN DE SLAVERNIJ-ECONOMIE EN SLAVENHANDEL

Mijn eigen archiefonderzoek bracht behalve Adriaan en Thomas Hope nog 171 andere Amsterdamse doopsgezinden aan het licht die in de achttiende eeuw participeerden in de slavernij-economie. Zij behoorden tot de aanzienlijkste families waaruit ook diakenen werden gerecruiteerd. In alfabetische volgorde staan zij in bijlage I. Bijlage II geeft aan in welke slavernijgerelateerd verband zij precies stonden. Voor meerdere personen was dat tweeledig. De VOC, de WIC en de door Amsterdamse kooplieden bestuurde Sociëteit van Berbice, die eigenaar was van deze slavernijkolonie, brachten geld in het laatje van doopsgezinde aandeelhouders. Ten tweede kregen doopsgezinden rente op de obligatieleningen waarmee plantages met slaafgemaakten in Suriname, Berbice en het Caribisch gebied werden gefinancierd. Het volgende overzicht geeft een samenvatting van mijn bevindingen.

Aandelen in de VOC, WIC of de Engelse East India Company, die nauw met de WIC samenwerkte, zijn aangetroffen bij 108 doopsgezinden en aandelen in de Sociëteit van Berbice bij 51 doopsgezinden. Deze Sociëteit heeft bovendien twee doopsgezinde directieleden gehad (bijlage II). De eerste was George Bruyn (1681/2-1723), heer van Hardenbroek, die door de hoofdparticipanten van de Sociëteit van Berbice, waartoe hij met dertig aandelen ook zelf behoorde, in 1720 tot directeur werd gekozen.¹⁰ Hij was een van de aanzienlijkste kooplieden van Amsterdam, die bijvoorbeeld in juli 1720 door burgemeesters werd benoemd tot directielid van de Levantse Handel en de Navigatie in de Middellandse Zee.¹¹ In zijn functie als Berbice-directeur was hij in feite ook slavenhandelaar. In 1722 werd hij namelijk met twee andere directieleden gecommiteerd om met de WIC te contracteren over de leverantie aan Berbice van slaafgemaakten uit West-Afrika, in oktober 400 à 500 en in november nog eens 300, die allen gehaald moesten worden uit Ardra in wat nu Benin is.¹² Een van de plantages die begin jaren 1720 op Berbice werden gesticht, is naar hem vernoemd: Hardenbroek. De tweede doopsgezinde directeur is Jacob Alewijn Ghijzen (1696-1760), diaken van Lam en Toren, die in maart 1736 lid van de toen zevenkoppige directie werd.¹³ Goed nieuws voor hem als slavenhandelaar was dat twee maanden eerder de Sociëteit van Berbice toestemming had gekregen van de WIC om geheel zelfstandig 500 slaafgemaakten uit West-Afrika te laten halen.¹⁴ Zij waren bestemd voor het zware werk op de suikerrietplantages. Ook persoonlijk had hij hierbij belang: in Amsterdam exploiteerde hij de suikerraffinaderij Suriname samen met de

doopsgezinde koopman Abraham Straalman (1698-1759).¹⁵ Verder hadden elf doopsgezinden een partieel en twee zelfs een volledig eigendomsrecht op slavernijplantages. Daarnaast bezaten 65 doopsgezinden obligaties in de sinds 1753 opgerichte negotiatiefondsen waarmee de plantages met slaafgemaakten in Suriname, Berbice en het Caribisch gebied werden gefinancierd.

Veel van het door de obligatiehouders verstrekte kapitaal werd gebruikt voor de aankoop van slaafgemaakten die het moordende werk op de plantages deden. Door de hoge sterfte moesten er telkens nieuwe worden gekocht, maar ook voor uitbreiding van de plantages was veel geld nodig. Hierin voorzagen de directeuren van de negotiatiefondsen die daarvoor hypotheek kregen op de plantage, waarbij het vee en de slaafgemaakten in één adem ook als

Het familiewapen van Jacob Alewijn Ghijzen in de reeks van negen familiewapens van directeuren van de kolonie Berbice; detail van de kaart van Jan Daniël Knapp.

dien gelogen aan Paramaribo op de
 hant van de Watermalen en Staer
 Straan tusschen de Sluysen en Eru
 van L. Snysser en de van v. Steen Isaac
 Vieira, als mede nog Een Nombel van
 Ses Stuks Slaaven, genaamd Prins,
 Jacco, Quassie, Marquis, Spadelly
 en Cojo - ^{voor} ^{de} ^{1ste} ^{hypotheek} ^{door}
 de voorsz. Heeren Directeuren

De namen van zes slaafgemaakten, genoemd in de akte gespecificeerd in n. 17.

onderpand genoemd worden. De obligatiehouders werd een hoge rente van vijf of zes procent per jaar beloofd en de directeuren van deze fondsen verkregen inkomsten uit provisies, plantageproducten en gedwongen winkelnering. Tot de talrijke organisatoren van deze fondsen behoorden behalve Hope & Co nog vier andere doopsgezinde handelshuizen in Amsterdam: De Neufville & De Wolff, Gerrit de Vries Abrahamsz & Gerrit de Vries, Pieter & Christiaan van Eeghen en Jacob van Wijlick (bijlage II).¹⁶ Terwijl slaafgemaakten als onderpand gewoonlijk anoniem bleven, krijgen zes van hen die bij De Neufville & De Wolff onder de hypotheek op een huis vielen, even een menselijk gezicht wanneer hun namen worden genoemd: ‘zes stuks slaven, genaamd Prins, Jacco, Quassie, Marquis, Spadelly en Cojo’.¹⁷

BIJLAGE I ALFABETISCHE LIJST VAN 173 AMSTERDAMSE DOOPSGEZINDEN
DIE PARTICIPEERDEN IN DE SLAVERNIJ-ECONOMIE.

De desbetreffende beleggingen vormen over het algemeen een relatief klein deel van hun totale vermogen, waarin meestal onroerend goed en andere effecten domineren.¹⁸ Tussen ronde haken staan de levensjaren, tussen vierkante haken de periode waarin iemand als diaken diende van Lam en Toren (L&T) of De Zon.

Aalst, Willem van, Willemsz (1714-1774)
 Barnaart, Hester (1695-1773), weduwe van David Leeuw van Lennep
 Beck, Daniël (1721-1776) [L&T 1767-72]
 Beeck, Pieter Pietersz van (1660/1-1734) [L&T 1692-97, 1702-07, 1712-16, 1724-29]
 Beeck, Pieter Pietersz van, jr. (1695-1718)
 Bierens, Abraham (1699-1743)
 Bierens, Antony Jacob (1719-1804)
 Bierens, Daniël (1726-1797) [L&T 1787-92]
 Bierens, Daniël Jacob (1729-1778)
 Blaauw, Gerrit (1708-1775)
 Blaupt, Geertruyd (1679/80-1754), weduwe van Jacob Vorsterman Abrahamsz
 Block, Cornelia (1667-1745), weduwe van Pieter de Clercq
 Block, Susanna (1678-1764), weduwe van Christiaan van Eeghen
 Blok, Jacob van Beeck (ca. 1698-1743)
 Boomkamp, Aagje (1698-1776), weduwe van Isaac Salm
 Bosch, Arent (1694-1769) [L&T 1727-31, 1737-42]
 Bosch, Arent jr. (1719-1774)
 Bosch, Egbert (1721-1788) [L&T 1769-74]
 Bosch, Maria (1752-1820), weduwe van Stephanus de Clercq
 Brak, Ds. Jan (1717-1761)
 Broeke, Jan ten (ca. 1700-1776) [L&T 1747-52, 1759-63]
 Broeke, Levina ten (1757-1803)
 Bruyn, Abraham Jansz (1748-1804) [L&T 1780-84]
 Bruyn, Anna (1686-1743)
 Bruyn, Anna (1722-1757)
 Bruyn, George (1681/2-1723)
 Bruyn, Ijsbrand II (1654-1738) [1702-07; 1716-19]
 Bruyn, Jacob van Oosterwijk (1752-1810) [L&T 1784-89, 1794-97]
 Bruyn, Jan, Abrahamsz (1719-1769) [1748-54]
 Bruyn, Levina (1712-1761)
 Bus, Judith (1695-1768)
 Bus, Willem (1684-1757)

- Centen, Job Siewertsz (1696-1764) [L&T 1733-38, 1745-49]
 Clercq, Cornelia de (1729-1801), weduwe van Jan van Eeghen
 Clercq, Jacob de (1710-1777) [L&T 1740-44, 1750-55]
 Cornilje, Jan (ca. 1693-1755)
 Cromhout, Adriaan (1702/3-1775)¹⁹
 Croos, Pieter (1707/8-1785) [De Zon 1757-61, 1767-72]
 Doekes, Jan (±1710-1793)
 Eeghen, Christiaan III van (1757-1798)
 Eeghen, Jan van (1729-1760)
 Eeghen, Pieter van (1753-1815) [L&T 1782-86, 1792-96]
 Eeghen, Sara van (1760-1796)
 Feitama, Jacob (1726-1797) [L&T 1761-66]
 Feitama, Maria (1733-1793), weduwe van (1) Jacobus de Vos Kops, (2) Jan v. Vollenhoven V
 Fontein, Ds. Pieter (1708-1788) [leraar L&T 1739-48]
 Fortgens, Mr. Adriaan (ca. 1710-1771)
 Gelder, Jacoba Elisabeth van (1686-1755), weduwe van David Mattheus de Neufville
 Geleyn, Maria van (1677/8-1748), weduwe van Jan Teyler Jacobsz
 Ghijzen, Elisabeth Jacoba (1727-1760), vrouw van Jan van Vollenhoven V
 Ghijzen, Jacob Alewijn jr. (1696-1760) [L&T 1733-38; 1744-49]
 Graafman, Maria Catharina (1748-1797)
 Haan, François de (1695-1762) [L&T 1730-34]
 Haan, Jacob de (1721-1769) [L&T 1751-55]
 Haan, Jacob de, Abrahamsz (1729-1788) [L&T 1761-67]
 Halmael, Elisabeth van (1652/3-1736), weduwe van (1) Dr. Wilhelmus van den Bergh, (2) Jacques de Bary
 Heijningen, Elisabeth van (1750-1777)
 Hoek, Johanna van (1679-1757), weduwe van Leonard de Vogel
 Hoop, Isaac de Neufville van der (1734-1801) [L&T 1768-72, 1778-82, 1792-96]
 Hope, Adriaan (1709-1781)
 Hope, Thomas (1704-1779)
 Horsten, Johannes van (1714-1795) [L&T 1750-55]
 Horsten, Pieter van (1709-1789) [L&T 1744-49, 1756-60]
 Kalkoen, Jan Gerritsz (1682-1743)
 Klinkhamer, Govert (1702-1774) [L&T 1750-55]
 Kool, Jacob (1717-1781)
 Kops, Geerling, Hendriksz (1728-1777) [De Zon 1763-69]
 Kops, Geerling, Pietersz (1737-1808) [De Zon 1767-72, 1777-81, 1786-91]
 Kops, Goedschalk, Jacobsz (1757-1779)
 Kops, Hendrik (1693-1773) [De Zon 1721, 1730, 1742-46, 1755-66]

Kops, Jacobus de Vos (Haarlem 1730-1761 A'dam) [L&T 1761-†]
 Kops, Jacobus, Goedschalksz (1736-1773) [L&T 1767-71]
 Kops, Philip (Haarlem 1731-1791 A'dam)
 Kops, Willem Philip II (Haarlem 1755-1805) [L&T 1788-92]
 Leeuw, Maria (1652-1721), weduwe van Ameldonck Block
 Lennep, Aernout van (1658-1728)²⁰ [L&T 1695-1700, 1705-10]
 Lennep, Aernout van (1718-1791)
 Lennep, Aernout David van (1728-1795) [L&T 1761-67]
 Lennep, Anna van (1694-1758), vrouw van Pieter Roeters
 Lennep, Catharina van (1726-1793), vrouw van Leonard Thomas de Vogel
 Lennep, Catharina van (1754-1802)
 Lennep, David de Neufville van (1724-1795)
 Lennep, David Leeuw van (1683-1745) [L&T 1727-32]
 Lennep, Dirck van (1665-1720) [L&T 1711-15]
 Lennep, Dirck van, Dircksz (1693-1755) [L&T 1725-29]
 Lennep, Dirk van, jr. (1724-1782)
 Lennep, Hester van (1730-1765), vr. van Jacob de Haan Abrahamsz
 Lennep, Jacob Abraham van (1752-1828) [L&T 1775-81, 1787-91]
 Lennep, Jacob van (1631-1704) [L&T 1691-95, 1701-04]
 Lennep, Jacob van, jr. (1667-1741) [L&T 1724-28]
 Lennep, Jacoba van (1724-1789), vrouw van Daniël Bierens
 Lennep, Jacoba van (1732-1758)
 Lennep, Pieter de Wolff van (1735-1768)
 Lennep, Jacob de Neufville van (1723-1772)
 Lennep, Susanna van (1725-1769), weduwe van Abraham Straalman jr.
 Lennep, Theodora van (1728-1761)
 Lennep, Wyna van (1714-1772), weduwe van Mattheus David de Neufville
 Leuve, Roeland van (1691-1757)²¹
 Leuvenig, Ds. Bartholomeus van (1691-1759) [leraar L&T 1717-43]
 Leuvenig, Sara van (1705-1766), weduwe van Pieter de Clercq jr.
 Looten, Elisabeth (1709-1773), weduwe van Abraham Verhamme Albertusz
 Lups, Maria (1714-1787), weduwe van David Rutgers
 Maurik, Eva van (1714-1781), weduwe van Tjerk Nieuwenhuis
 Maurik, Jan van (1726-1791) [L&T 1765-69]
 Maurik, Mathijs van, Jansz (1753-1804) [L&T 1779-1784, 1792-1796]
 Nes, Siewert de (1729-1779)
 Neufville, Catharina de (1684-1729), vrouw van Dirck van Lennep Dircksz
 Neufville, David de (1654-1729)
 Neufville, David de (1697-1745) [L&T 1732-38]
 Neufville, David Mattheus van Gelder de (1751-1814) [1775-1781, 1787-1791]
 Neufville, Jacob de (1714-1773)

- Neufville, Jan de (1729-1796) [L&T 1758-62]
 Neufville, Maria de (1709-1760), weduwe van Abraham Verhamme III
 Neufville, Mattheus David de (1711-1764)
 Neufville, Petronella de (1688-1749), weduwe van Jacob van Lennep Aernoutsz
 Nieuwenhuis, Prof. Tjerk (1708-1759)
 Oosterwijk, Dirk van (1714-1756)
 Oosterwijk, Georgina Josina van (1721-1776), weduwe van Jan Bruijn Abrahamsz
 Oosterwijk, Jacob van (1683-1743)
 Oosterwijk, Juliana van (1719-1769)
 Oosterwijk, Willem van (1718-1771) [L&T 1748-53]
 Palm, Maria (†1744), weduwe van Jan van Vollenhoven III
 Reessen, Gerrit (1701-1763) [1739-44, 1756-60]
 Rijp, Christina van de (1685-1740), vrouw van (1) Nicolaas Blaupot, (2) Lodewijk de Bas:
 Roeters, Jacob George (1697-1762)
 Rutgers, Cornelia (1715-1776)
 Rutgers, David (1714-1774)
 Rutgers, Hillegonda (1692-1743)
 Rutgers, Leonard, Davidsz (1723-1791)
 Rutgers, Margaretha (1686-1736)
 Rutgers, Mattheus (1716-1770)
 Slagregen, Maria (1680-1759), weduwe van Abraham Verhamme II
 Soutman, Sara (1731-1796)
 Stokkelaar, Jacoba (1744-1804), tweede vrouw van Ds. Willem de Vos
 Straalman, Abraham (1698-1759) [L&T 1739-45, 1756-†],
 Straalman, Catharina Susanna (1752-1768)
 Straalman, François (1678-1754)
 Straalman, Willem (1723-1799)
 Tirion, Anna (1749-1796)
 Veer, Cornelia de (1681-1738), vrouw van Jacob van Lennep
 Verbeeck, Jacob (1667-1725) [De Zon 1704, 1714, 1724]
 Verhamme, Abraham Albertusz (1693-1767) [L&T 1744-48, 1756-60]
 Verhamme, Abraham II (1677-1740)
 Verhamme, Abraham III (1708-1755)
 Verhamme, Elisabeth (1737-1804), weduwe van (1) Pieter de Wollf van Lennep, (2) Thomas de Vogel
 Verhamme, Elisabeth Margaretha (1761-1797)
 Verhamme, Jacobus (1717-1794) [L&T 1750-1755, 1768-74]
 Verhamme, Margaretha (1684-1756), weduwe van (1) Jean de Wollf, (2) Paulus Loot van Santvoort
 Verhamme, Margaretha (1720-1786), weduwe van Jacob de Neufville

DOOPSGEZINDEN IN DE SLAVERNIJ-ECONOMIE

Vermande, Sara Alida (1713-1764), vrouw van Ds. Pieter Fontein
Vinkenra, Isaak (ca. 1721-1774)
Vogel, Leonard de (1674-1724)
Vogel, Leonard Thomas de (1726-1794)
Vogel, Thomas de (1736-1784)
Vollenhoven, Dirk van (1732-1787) [L&T 1768-72]
Vollenhoven, Dirk van, Willemsz (1731/2-1780)
Vollenhoven, Jan III van (1669/70-1725) [L&T 1718-23]
Vollenhoven, Jan IV van (1703-1787)
Vollenhoven, Jan Messchert van (1748-1814) [L&T 1777-82]
Vollenhoven, Jan V van (1730-1783) [L&T 1763-67, 1778-82]
Vollenhoven, Willem van (1740-1789) [L&T 1772-77, 1782-88]
Vorsterman, Abraham, Jacobsz (1713-1781) [L&T 1744-48]
Vries, Gerrit de (1747-1796) [L&T 1783-85]
Vries, Gerrit de, Abrahamsz (1744-1810) [L&T 1772-76, 1784-89]
Westendorp, Ursula (1710-1784), weduwe van Leendert van Velsen
Wijlick, Jacob van (1712-1781)
Wijlick, Maria van (1713/4-1795), weduwe van (1) Willem Klinkert en (2) Jan ten Broeke
Wijnands, Abraham (1717-1788)
Willink, Anna Margaretha (1724/5-1775), weduwe van Jacob de Haan
Willink, Jan (1751-1826) [L&T 1782-87]
Willink, Wilhem (1701-1761)
Wolff, Catharina de (1764-1831), ongehuwde dochter van Pieter de Wolff IV
Wolff, Pieter IV de (1731-1798) [L&T 1761-66]

BIJLAGE II DE PARTICIPANTEN GESPECIFICEERD
NAAR HUN WIJZE VAN BETROKKENHEID

Directeuren van de Sociëteit van Berbice, gekozen door en uit de hoofdparticipanten:

George Bruyn (1681/2-1723): 1720-1723
Jacob Alewijn Ghijzen jr. (1696-1760): 1736-1760

Hoofdparticipanten in de Sociëteit van Berbice (minimaal 10 aandelen van 2000 gulden):

Ijsbrand Bruyn II (1654-1738) [1702-07; 1716-19]: 10 aandelen
Jan van Vollenhoven III (1669/70-1725): 10 aandelen
Maria Palm (†1744), weduwe van Jan van Vollenhoven III: 10 aandelen
François Straalman (1678-1754): 30 aandelen
George Bruyn (1681/2-1723): 30 aandelen

Jan Gerritsz Kalkoen (1682-1743): 10 aandelen
Jacob van Oosterwijk (1683-1743): 15 aandelen
David Leeuw van Lennep (1683-1745): 10 aandelen
Willem Bus (1684-1757): 10 aandelen
Christina van de Rijp (1685-1740), vrouw van (1) Nicolaas Blaupot, (2) Lodewijk de Bas: 20 aandelen
Anna Bruyn (1686-1743): 10 aandelen
Jacoba Elisabeth van Gelder (1686-1755), weduwe van David Mattheus de Neufville: 10 aandelen
Dirck van Lennep (1693-1755): 29 aandelen
Jacob Alewijn Ghijzen jr. (1696-1760): 10 aandelen
Abraham Straalman (1698-1759): 15 aandelen
Levina Bruyn (1712-1761): 10 aandelen
Abraham Vorsterman Jacobsz (1713-1781): 10 aandelen
Anna Bruyn (1722-1757): 10 aandelen
Susanna van Lennep (1725-1769), weduwe van Abraham Straalman jr.: 10 aandelen
Catharina van Lennep (1726-1793), vrouw van Leonard Thomas de Vogel: 10 aandelen
Elisabeth Jacoba Ghijzen (1727-1760), vrouw van Jan van Vollenhoven V: 10 aandelen
Jan van Vollenhoven V (1730-1783): 10 aandelen
Maria Feitama (1733-1793), weduwe van (1) Jacobus de Vos Kops, (2) Jan van Vollenhoven V: 10 aandelen
Catharina Susanna Straalman (1752-1768): 10 aandelen

Participanten in de Sociëteit van Berbice met minder dan 10 aandelen:

Leonard de Vogel (1674-1724): 5 aandelen
Maria van Geleyn (1677/8-1748), weduwe van Jan Teyler Jacobsz: 5 aandelen
Johanna van Hoek (1679-1757), weduwe van Leonard de Vogel: 5 aandelen
Roeland van Leuve (1691-1757): wisselend aantal in zes transporten
Abraham Verhamme Albertusz (1693-1767): 2 aandelen
Hester Barnaart (1695-1773), weduwe van David Leeuw van Lennep: 2 aandelen
Abraham Bierens (1699-1743): 5 aandelen
Jan van Vollenhoven IV (1703-1787): 5 aandelen
Gerrit Blaauw (1708-1775): 3 aandelen
Maria de Neufville (1709-1760), weduwe van Abraham Verhamme III: 4 aandelen
Jan Doekes (±1710-1793): onbekend aantal, dus mogelijk meer dan 10
Dirk van Oosterwijk (1714-1756): 5 aandelen
Mattheus David de Neufville (1711-1764): 5 aandelen
Wyna van Lennep (1714-1772), weduwe van Mattheus David de Neufville: 7 aandelen

Jacob de Neufville (1714-1773): 5 aandelen
 Willem van Oosterwijk (1718-1771): 5 aandelen
 Aernout van Lennep (1718-1791): 2 aandelen
 Jan Bruyn Abrahamsz (1719-1769): 5 aandelen
 Juliana van Oosterwijk (1719-1769): 5 aandelen
 Georgina Josina van Oosterwijk (1721-1776): 5 aandelen
 Daniel Beck (1721-1776): 3 aandelen
 Willem Straalman (1723-1799): onbekend aantal
 Jacoba van Lennep (1724-1789): 5 aandelen
 Daniël Bierens (1726-1797): 2 aandelen
 Aernout David van Lennep (1728-1795): 4 aandelen
 David Mattheus van Gelder de Neufville (1751-1814): 2 aandelen
 Jan Willink (1751-1826): 4 aandelen

Aandeelhouders van de VOC / WIC / East India Company / Franse of Deense Oostindische Compagnieën:

Jacob van Lennep (1631-1704)
 Maria Leeuw (1652-1721), weduwe van Ameldonck Block
 Elisabeth van Halmael (1652/3-1736), weduwe van (1) Dr. Wilhelmus van den Bergh, (2) Jacques de Bary
 David de Neufville (1654-1729)
 Aernout van Lennep (1658-1728)
 Pieter Pietersz van Beeck (1660/1-1734)
 Dirk van Lennep (1665-1720)
 Jacob Verbeek (1667-1725)
 Jacob van Lennep jr. (1667-1742)
 Cornelia Block (1667-1745), weduwe van Pieter de Clercq
 Abraham Verhamme II (1677-1740)
 Susanna Block (1678-1764), weduwe van Christiaan van Eeghen
 Geertruyd Blaupot (1679/80-1754), weduwe van Jacob Vorsterman Abrahamsz
 Maria Slagregen (1680-1759), weduwe van Abraham Verhamme II
 George Bruyn (1681/2-1723)
 Cornelia de Veer (1681-1738), vrouw van Jacob van Lennep
 David Leeuw van Lennep (1683-1745)
 Catharina de Neufville (1684-1729), vrouw van Dirck van Lennep Dircksz
 Margaretha Verhamme (1684-1756), weduwe van (1) Jean de Wolff, (2) Paulus Loot van Santvoort
 Willem Bus (1684-1757)
 Margaretha Rutgers (1686-1736)
 Jacoba Elisabeth van Gelder (1686-1755), weduwe van David Mattheus de Neufville
 Petronella de Neufville (1688-1749), weduwe van Jacob van Lennep Aernoutsz

RUUD LAMBOUR

Ds. Bartholomeus van Leuvenig (1691-1759)
Hillegonda Rutgers (1692-1743)
Jan Cornilje (ca. 1693-1755)
Abraham Verhamme Albertusz (Haarlem 1693-1767 A'dam)
Hendrik Kops (1693-1773)
Anna van Lennep (1694-1758), vrouw van Pieter Roeters
Arent Bosch (1694-1769)
Pieter Pietersz van Beeck jr. (1695-1718)
François de Haan (1695-1762)
Job Siewertsz Centen (1696-1764)
Jacob Alewijn Ghijzen jr. (1696-1760)
David de Neufville (1697-1745)
Jacob George Roeters (1697-1762)
Abraham Straalman (1698-1759)
Aagje Boompkamp (1698-1776), weduwe van Isaac Salm
Jacob van Beeck Blok (ca. 1698-1743)
Wilhem Willink (1701-1761)
Gerrit Reessen (1701-1763)
Adriaan Cromhout (1702/3-1775)
Jan van Vollenhoven IV (1703-1787)
Thomas Hope (1704-1779)
Sara van Leuvenig (1705-1766), weduwe van Pieter de Clercq jr.
Pieter Croos (1707/8-1785)
Abraham Verhamme III (1708-1755)
Prof. Tjerk Nieuwenhuis (1708-1759)
Gerrit Blaauw (1708-1775)
Ds. Pieter Fontein (1708-1788)
Elisabeth Looten (1709-1773), weduwe van Abraham Verhamme Albertusz
Adriaan Hope (1709-1781)
Jan Doekes (±1710-1793)
Mattheus David de Neufville (1711-1764)
Sara Alida Vermande (1713-1764), vrouw van Ds. Pieter Fontein
Abraham Vorsterman Jacobsz (1713-1781)
Wyna van Lennep (1714-1772), weduwe van Mattheus David de Neufville
David Rutgers (1714-1774)
Willem van Aalst Willemsz (1714-1774)
Eva van Maurik (1714-1781), weduwe van Tjerk Nieuwenhuis
Maria Lups (1714-1787), weduwe van David Rutgers
Cornelia Rutgers (1715-1776)
Mattheus Rutgers (1716-1770)
Jacobus Verhamme (1717-1794)

Aernout van Lennep (1718-1791)
 Antony Jacob Bierens (1719-1804)
 Jacob de Haan (1721-1769)
 Georgina Josina van Oosterwijk (1721-1776), weduwe van Jan Bruijn Abrahamsz
 Jacob de Neufville van Lennep (1723-1772)
 Leonard Rutgers Davidsz (1723-1791)
 Willem Straalman (1723-1799)
 Anna Margaretha Willink (1724/5-1775), weduwe van Jacob de Haan
 Dirk van Lennep jr. (1724-1782)
 David de Neufville van Lennep (1724-1795)
 Susanna van Lennep (1725-1769), weduwe van Abraham Straalman jr.
 Jan van Maurik (1726-1791)
 Catharina van Lennep (1726-1793), vrouw van Leonard Thomas de Vogel
 Leonard Thomas de Vogel (1726-1794)
 Daniël Bierens (1726-1797)
 Jacob Feitama (1726-1797)
 Elisabeth Jacoba Ghijzen (1727-1760), vrouw van Jan van Vollenhoven V
 Theodora van Lennep (1728-1761)
 Geerling Kops Hendriksz (1728-1777)
 Aernout David van Lennep (1728-1795)
 Daniël Jacob Bierens (1729-1778)
 Sieuwert de Nes (1729-1779)
 Jacob de Haan Abrahamsz (1729-1788)
 Cornelia de Clercq (1729-1801), weduwe van Jan van Eeghen
 Jacobus de Vos Kops (Haarlem 1730-1761 A'dam)
 Hester van Lennep (1730-1765), vrouw van Jacob de Haan Abrahamsz
 Jan van Vollenhoven V (1730-1783)
 Philip Kops (Haarlem 1731-1791 A'dam)
 Pieter de Wolff IV (1731-1798)
 Jacoba van Lennep (1732-1758)
 Dirk van Vollenhoven (1732-1787)
 Maria Feitama (1733-1793), weduwe van (1) Jacobus de Vos Kops, (2) Jan v. Vol-
 lenhoven V
 Pieter de Wolff van Lennep (1735-1768)
 Thomas de Vogel (1736-1784)
 Geerling Kops Pietersz (1737-1808)
 Elisabeth Verhamme (1737-1804), weduwe van (1) Pieter de Wolff van Lennep, (2)
 Thomas de Vogel
 Willem van Vollenhoven (1740-1789)
 Abraham Bruyn Jansz (1748-1804)
 Jan Messchert van Vollenhoven (1748-1814)

Catharina Susanna Straalman (1752-1768)
Jacob Abraham van Lennep (1752-1828)
Catharina van Lennep (1754-1802)
Willem Philip Kops II (Haarlem 1755-1805)
Elisabeth Margaretha Verhamme (1761-1797)

Eigenaren van beleggingsfondsen ('negotiaties') met obligaties van 1000 gulden ter financiering van planters in Suriname, Berbice, St. Eustatius, St. Croix, Grenada, Barbados of Tobago:

Hope & Co. plaatste 1770-1773 zes plantageleningen van in totaal 1.287.000 gulden.²²
De Neufville & De Wolff: 1772 t.m. 1782, daarvoor (1769) en daarna (1783) Pieter de Wolff IV alleen.²³
Gerrit de Vries Abrahamsz & Gerrit de Vries: 1770-1776.²⁴
Pieter & Christiaan van Eeghen: 1788.²⁵
Jacob van Wijlick (1712-1781): vóór 1776.²⁶

Obligatiehouders in beleggingsfondsen ten laste van planters in Suriname of in Berbice of Essequibo-Demerary of op Grenada, Barbados of Tobago of op één van de Deens-Amerikaanse eilanden St. Croix / St. Thomas / St. John:

Jacob Verbeeck (1667-1725)
Susanna Block (1678-1764), weduwe van Christiaan van Eeghen
Maria Slagregen (1680-1759), weduwe van Abraham Verhamme II
Jacoba Elisabeth van Gelder (1686-1755), weduwe van David Mattheus de Neufville
Jan Cornilje (ca. 1693-1755)
Arent Bosch (1694-1769)
Judith Bus (1695-1768)
Aagje Boompkamp (1698-1776), weduwe van Isaac Salm
Jan ten Broeke (ca. 1700-1776)
Govert Klinkhamer (1702-1774)
Adriaan Cromhout (1702/3-1775)
Sara van Leuvenig (1705-1766), weduwe van Pieter de Clercq jr.
Pieter Croos (1707/8-1785)
Maria de Neufville (1709-1760), weduwe van Abraham Verhamme III
Pieter van Horsten (1709-1789)
Mr. Adriaan Fortgens (ca. 1710-1771)
Jacob de Clercq (1710-1777)
Ursula Westendorp (1710-1784), weduwe van Leendert van Velsen
Mattheus David de Neufville (1711-1764)
Maria van Wijlick (1713/4-1795), weduwe van (1) Willem Klinkert en (2) Jan ten Broeke

Wyna van Lennep (1714-1772), weduwe van Mattheus David de Neufville
 David Rutgers VII (1714-1774)
 Maria Lups (1714-1787), weduwe van David Rutgers
 Eva van Maurik (1714-1781), weduwe van Tjerk Nieuwenhuis
 Johannes van Horsten (1714-1795)
 Ds. Jan Brak (1717-1761)
 Jacob Kool (1717-1781)
 Abraham Wijnands (1717-1788)
 Aernout van Lennep (1718-1791)
 Arent Bosch jr. (1719-1774)
 Margaretha Verhamme (1720-1786), weduwe van Jacob de Neufville
 Jacob de Haan (1721-1769)
 Isaak Vinkenra (ca. 1721-1774)
 Daniël Beck (1721-1776)
 Egbert Bosch (1721-1788)
 Jacob de Neufville van Lennep (1723-1772)
 Anna Margaretha Willink (1724/5-1775), weduwe van Jacob de Haan
 Leonard Thomas de Vogel (1726-1794)
 Jacob Feitama (1726-1797)
 Geerling Kops Hendriksz (1728-1777)
 Aernout David van Lennep (1728-1795)
 Jan van Eeghen (1729-1760)
 Daniël Jacob Bierens (1729-1778)
 Cornelia de Clercq (1729-1801), weduwe van Jan van Eeghen
 Philip Kops (Haarlem 1731-1791 A'dam)
 Sara Soutman (1731-1796)
 Maria Feitama (1733-1793), weduwe van (1) Jacobus de Vos Kops, (2) Jan v. Vol-
 lenhoven V
 Isaac de Neufville van der Hoop (1734-1801)
 Jacobus Kops Goedschalksz (1736-1773)
 Thomas de Vogel (1736-1784)
 Elisabeth Verhamme (1737-1804), weduwe van (1) Pieter de Wollf van Lennep, (2)
 Thomas de Vogel
 Maria Catharina Graafman (1748-1797)
 Abraham Bruyn Jansz (1748-1804)
 Anna Tirion (1749-1796)
 Jacob van Oosterwijk Bruyn (1752-1810)
 Jacob Abraham van Lennep (1752-1828)
 Mathijs van Maurik Jansz (1753-1804)
 Pieter van Eeghen (1753-1815)
 Catharina van Lennep (1854-1802)

Goedschalk Kops Jacobsz (1757-1779)
Christiaan van Eeghen III (1757-1798)
Levina ten Broeke (1757-1803)
Sara van Eeghen (1760-1796)
Elisabeth Margaretha Verhamme (1761-1797)
Catharina de Wolff (1764-1831)

Partiële eigenaren van plantages in Suriname of Berbice:

Willem Bus (1684-1757) [Berbice]
Aernout van Lennep (1718-1791)
Cornelia de Clercq (1729-1801), weduwe van Jan van Eeghen
Dirk van Vollenhoven Willemsz (1731/2-1780)
Isaac de Neufville van der Hoop (1734-1801)
Elisabeth Verhamme (1737-1804), weduwe van (1) Pieter de Wolff van Lennep, (2)
Thomas de Vogel
Jacoba Stokkelaar (1744-1804), tweede vrouw van Ds. Willem de Vos
Abraham Bruyn Jansz (1748-1804)
Maria Bosch (1752-1820), weduwe van Stephanus de Clercq
Pieter van Eeghen (1753-1815)
Catharina van Lennep (1754-1802)

Eigenaren van plantages in Berbice, Suriname of de Cariben:

in Berbice: Dirk van Vollenhoven Willemsz (1731/2-1780): de plantage Wijburg
in Suriname: Pieter de Wolff IV (1731-1798) als directeur van zijn beleggingsfonds
Hope & Co (1770-1780): minstens twee van de beleende plantages

Leden van het College van beëdigde Hoofdparticipanten van de Amsterdamse kamer van de VOC:²⁷

Jacob Alewijn Ghijzen jr. (1696-1760): 1749-1760
Thomas Hope (1704-1779): 1752-1756

Representant van Prins Willem IV in de WIC:

Thomas Hope (1704-1779): 1750-1751

Bewindhebber VOC kamer Amsterdam:

Thomas Hope (1704-1779): 1755-1770

Representant van Prins Willem V in de VOC:

Thomas Hope (1704-1779): 1766-1770

GERAADPLEEGDE ARCHIEFBRONNEN (1720-1810)

Den Haag, Nationaal Archief

toegang 1.04.02, Archief van de Verenigde Oost-Indische Compagnie, 1602-1795, inv.nr. 7083-7117: transportboeken aandelen Oost-Indische Compagnie, kamer A'dam, 1756-1794 (35 dln.).

toegang 1.05.01.02, Archief van de Tweede West-Indische Compagnie, 1674-1791, inv.nr. 641A: register van transporten van actiën 1720-1794.

toegang 1.05.05, Archief van de Sociëteit van Berbice 1720-1795, inv.nr. 13: resolutieboek der directie okt. 1720 tot dec. 1736, inv.nr. 398-402: registers van actiën in de Sociëteit van Berbice 1720-1802; inv.nr. 403: lijsten van eigenaars van actiën in de Sociëteit van Berbice; inv.nr. 409-414: testamenten, boedelscheidingen, procuratiën en andere notariële akten betreffende actiën in de Sociëteit van Berbice. Afschriften, 1720-1794.

Amsterdam, Stadsarchief Amsterdam (SAA)

toegang 5075, Notarieel Archief Amsterdam: boedelinventarissen, boedelscheidingen, kwitanties, procuraties, verkoopakten, contracten van compagnieschap, obligaties met verhypothekering van plantages en slaven.

toegang 5046, Collaterale Successie: aangiftes van belastbare nalatenschappen die in de zijlijn vererven.

Amsterdam, Stadsarchief Amsterdam (SAA)

toegang 5030, Archief Burgemeesters; stukken betreffende lands- en gewestelijk bestuur, inv.nr. 390: lijst van participanten in de kolonie Berbice d.d. 12-7-1731. Op die datum bezaten tien doopsgezinden 149 van de 941 aandelen in de Sociëteit van Berbice, dat is zestien percent.

NOTEN

- 1 M. Kars, ‘Opstand in Berbice’, in: P. Brandon e.a. (red.), *De slavernij in Oost en West. Het Amsterdam-onderzoek* (Amsterdam, 2020), 225-233.
- 2 Verricht van november 2021 tot en met augustus 2022 naar aanleiding van een vraag van Piet Visser welke andere slavernijgerelateerde doopsgezinden behalve Thomas Hope ik kende. Het volledige bronnenmateriaal, dat veel te omvangrijk is om hier te publiceren, is opvraagbaar bij de auteur.
- 3 Te beginnen bij Jacob van Lennep (1631-1704), die aandelen bezat in de WIC en East India Company. VOC-aandelen van doopsgezinden worden in twee gevallen genoemd door K. Zandvliet, *De 500 rijksten van de Republiek. Rijkdom, geloof, macht & cultuur* (Zutphen, 2018), 154 (Maria Leeuw), 276 (David de Neufville).
- 4 Stadsarchief Amsterdam (SAA), toegang 1120 (archief van de Verenigde Doopsgezinde Gemeente van Amsterdam en rechtsvoorgangers [hierna: 1120/]), inv.nr. 176 (notulen kerkenraad van Bij ’t Lam en de Toren 1742-1785 [hierna: notulen L&T]), p. 90: 4-6-1750 en 18-6-1750.
- 5 W.F.H. Oldewelt (red.), *Kobier van de Personeele Quotisatie te Amsterdam over het jaar 1742* (Amsterdam, 1945), 257: wijk 46, nummer 3702. De huur bedroeg 1536 gulden per jaar. Hun gezamenlijk jaarincome was 10.000 gulden. In dit huishouden werkten vier inwonende dienstbodes.
- 6 SAA, toegang 5075, (archief van de notarissen ter standplaats Amsterdam, [hierna: 5075/]), inv.nr. 9177, akte 754, notaris Jan Ardinois, 6-11-1744: gekocht voor 9450 gulden. De boekhouder was belast met de personele, logistieke en commerciële organisatie van een scheepsreis.
- 7 SAA, 5075/12328, akte 314, notaris Cornelis van Homrigh, 13-10-1751: verklaring door schipper Willem Kanjer. Voor de Hope’s als de boekhouders van het schip op deze reis, waarop de bootsman en stuurman overleden, zie: SAA, 5075/12167, akte 317, notaris Jan Rijpland, 6-9-1747, en 5075/10242, akte 853, notaris Benjamin Phaff, 20-10-1747.
- 8 E. Maduro, ‘Nos a bai Ulanda. Antillianen in Nederland 1634-1954’, in: G. Oostindie & E. Maduro (red.), *In het land van de overheerser* (Dordrecht, 1986), 133-244: 144-145, zonder de namen van de opdrachtgevers.
- 9 G. de Kok & P. Brandon, *Het slavernijverleden en historische voorlopers van ABN AMRO. Een onderzoek naar Hope & Co en R. Mees & Zoonen* (Amsterdam, 2022), 53-54, 102-104, 108-111. Te downloaden vanaf de websites van ABN AMRO, het IISG en de Vrije Universiteit.
- 10 J.J. Hartsinck, *Beschryving van Guiana, of de wilde kust in Zuid-America* (Amsterdam, 1770), 519.
- 11 Den Haag, Nationaal Archief, toegang 1.03.01, Archief van de Directie van de Levantse Handel en de Navigatie in de Middellandse Zee 1625-1826, inv.nr. 86 (aanstelling directeuren), 3-7-1720: George Bruyn benoemd om de plaats van de tussentijds overleden Theodoor Boendermaker waar te nemen, en 2-1-1721 voor twee jaar benoemd naast Pedro Schilthouwer, Willem Hendrik Kerckringh en Jan Lucas Pels.
- 12 Den Haag, Nationaal Archief, toegang 1.05.05, Archief van de Sociëteit van Berbice 1720-1795, inv.nr. 13 (resolutieboek der directie okt. 1720 tot dec. 1736), p. 33-34: resoluties van 16-10-1722 en 30-11-1722.
- 13 Den Haag, Nationaal Archief, toegang 1.05.05, Archief van de Sociëteit van Berbice 1720-1795, inv.nr. 13, p. 428-429, 14-2-1736: Jacob Alewijn Ghijzen [gekozen uit de hoofdparticipanten] zal als nieuwe directeur van de Sociëteit van Berbice worden voorgedragen aan de vergadering van hoofdparticipanten; p. 430, 20-2-1736: Jacob Alewijn Ghijzen neemt de commissie aan; p. 455, 26-3-1736: [de directie in vergadering met de hoofdparticipanten] Jacob Alewijn Ghijzen aangesteld als zevende directeur van de Sociëteit van Berbice; p. 457, 26-3-1736: [...] ‘Vervolgens is door de heren Ghijzen en Abraham Buijs als nieuwe aangestelde directeuren sessie genomen, en zijn dezelve heren met de gewone felicitaties en complimenten geadmitteert’.

- 14 Hartsinck, *Beschryving van Guiana*, 363.
- 15 SAA, 5075/11492, akte 17, notaris Godefridus Schaak, 27-3-1738.
- 16 J.P. van de Voort, *De West-Indische plantages van 1720 tot 1795. Financiën en handel* (proefschrift, Nijmegen, 1973), 269-323, noemt in totaal 83 Amsterdamse firma's die plantageleningen uitschreven.
- 17 SAA, 5075/14507, akte 314 (kwitantie van ontvangst van hypotheken), notaris Wessel van Kleef, 2-6-1777, p. 472 (zie afb. p. 194).
- 18 Daarentegen bestond de nalatenschap van de door Michiel van Musscher in 1696 op zijn buitenplaats Meerenberg geportretteerde David de Neufville (1654-1729), die zuiver deelbaar 1.811.405 gulden bedroeg, voor niet minder dan 44 percent uit aandelen in de East India Company en de VOC (SAA, 5075/6170, akte 154, notaris Pieter Schabaelje, 23-12-1729).
- 19 Zijn beroep was koopman en kassier. De diakonie van Lam en Toren ontving van hem een legaat van 25.000 gulden aan obligaties ten laste van plantagehouders in Suriname, rentende zes percent: SAA 1120/176, p. 403-404, notulen L&T 7-3-1776. Hij wordt, waarschijnlijk als kassier, genoemd in de boekhouding van de particuliere slavenhandelaar Jochem Matthijs Smitt: zie R. Negrón & J. den Oudsten, *De grootste slavenhandelaren van Amsterdam. Over Jochem Matthijs en Coenraad Smitt* (Amsterdam, 2022), 39.
- 20 Zie ook H.S. van Lennep, *Genealogie van de Familie van Lennep* ([Naarden], Stichting van Lennep, 2007), 50: de nalatenschap van 1.443.349 gulden, zuiver deelbaar 1.410.000 gulden, bestond voor 24 percent uit aandelen in de East India Company, de VOC en de WIC. Het is de enige keer dat hij slavernijgerelateerd effectenbezit in deze familie beschrijft.
- 21 De aandelen die hij in de jaren 1740 bezat in de kolonie Berbice blijkens het aandelenregister daarvan, komen in 1752 niet meer voor in de aangifte van zijn belastbare nalatenschap (SAA, 5046/34, fo. 628-630).
- 22 Van de Voort, *De West-Indische plantages*, 292-293: nr. 100-105 (nr. 101 onjuist f240.000 i.p.v. f220.000; nr. 103 onjuist gedateerd).
- 23 Jan de Neufville (1729-1796) en Pieter de Wolff IV (1731-1798) namen in 1773 het negotiatiefonds over van Willem Clifford en Rudolph le Chevalier: SAA, 5075/14491, aktes 151 en 346, notaris Wessel van Kleef, 6-4-1773 en 29-6-1773. Vanaf 1-1-1783 zette Pieter de Wolff IV als enige het fonds voort: SAA, 5075/14518, akte 23, notaris Wessel van Kleef, 4-4-1783. Beiden niet in Van de Voort, *De West-Indische plantages*.
- 24 Van de Voort, *De West-Indische plantages*, 321-322. Gerrit de Vries Abrahamsz (1744-1810) en Gerrit de Vries (1747-1796) waren getrouwd met respectievelijk Catharina de Bosch (1745-1801) en Judith de Bosch (1748-1793), beiden dochters van Jeronimo de Bosch en Catharina van der Heyden.
- 25 Pieter van Eeghen (1753-1815) en Christiaan van Eeghen (1757-1798). Van de Voort, *De West-Indische plantages*, 285: nr. 68, onjuist gedateerd 29-12-1789 i.p.v. 29-12-1788. Niet in I. Rogge, *Het handelshuis Van Eeghen* (Amsterdam, 1948), 74-148.
- 26 Van de Voort, *De West-Indische plantages*, 323: nr. 240. Hij weigerde zijn verkiezing in 1754 tot diaken van Lam en Toren te aanvaarden. Zijn dochter Helena Anna trouwde in 1768 met Rudolph le Chevalier (n. 23). Voor zijn gereformeerde schoonvader Dirk Versteegh (1692-1750) als particuliere slavenhandelaar, zie Negrón & Den Oudsten, *De grootste slavenhandelaren van Amsterdam*, 25-26 en 246. Blijkens zijn sterfhuisinventaris liet Versteegh de koffieplantage Akerboom in Suriname aan zijn drie dochters na: SAA, 5075/10254, akte 1161, notaris Benjamin Phaff, 19-12-1750. De dochters en Jacob van Wijlick stelden in 1761 een nieuwe administrateur op de plantage aan: SAA, 5075/12353, akte 365, notaris Cornelis van Homrigh, 8-9-1761.
- 27 Hoofdparticipanten van de VOC waren de aandeelhouders die (in de kamer Amsterdam) twee jaar lang minimaal 6000 gulden hadden belegd. Om het beleid van de Heren Zeventien van de VOC te kunnen controleren, werd uit de gezamenlijke kamers een college van negen beëdigde hoofdaandeelhouders gevormd. Amsterdam leverde daarvoor vier hoofdparticipanten.